

Motion till riksdagen 2005/06:U4

av Cecilia Wigström m.fl. (fp)
med anledning av skr. 2005/06:57

En svensk Asienpolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utarbeta skilda strategier för Kina, Japan, Indien samt en politik för de snabbt växande ekonomierna och en politik för att öka demokratin och välståndet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för pressfrihet och yttrandefrihet inom ramen för FN:s möten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs i avsnittet om demokrati och mänskliga rättigheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Indien och Japan borde väljas in i ett utvidgat säkerhetsråd.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Burma och deltagandet i ASEM:s möten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fasa ut det bilaterala biståndet till länder som Kina, Vietnam och Laos.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på olika sätt bör utveckla sina förbindelser med Taiwan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik bör verka för att Taiwan ges en plats i FN, under förutsättning att Taiwans folk väljer att förklara sig suveränt och under tiden verka för att Taiwan ges observatörsplats i FN.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Taiwans folk självt skall ges möjligheten att avgöra sin framtid genom demokratiska val.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU och USA skall utforma en gemensam Kinapolitik.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av att alla världens stater ingår i gemensamma ansträngningar mot pandemi och ohälsa.

Fel! Okänt namn på

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbar utveckling.

Inledning

Asien är en världsdel som svarar för jordens största sammanhängande landmassa och omfattar dess två mest folkrika länder, Kina och Indien. Asien är också en kontinent med snabb ekonomisk utveckling. I regeringens skrivelse (2005/06:57) framhålls att fyra av världens elva största ekonomier finns i Asien: Japan, Kina, Sydkorea och Indien.

Folkpartiet menar att demokrati och mänskliga rättigheter är universella värden som skall gälla alla oavsett geografisk hemvist. Asienregionen innefattar några av världens allra fattigaste länder, några av världens mest stabila demokratier, men också några av världens värsta diktaturer. Mot bakgrund av den diversifiering som kännetecknar regionen, både ekonomiskt och politiskt, ter sig regeringens idé om en enhetlig Asienpolitik främmande. Folkpartiet menar att det istället bör utarbetas en Kinapolitik, en Japanpolitik, en Indienpolitik samt en politik för de snabbt växande ekonomierna och en politik för att öka demokratin och välbefindandet. Regeringens skrivelse innehåller övergripande målsättningar och prioriteringar vilka dock inte följs upp vid behandlingen av respektive land.

Japan har världens nästa största ekonomi, är näst största bidragsgivare till FN och är en etablerad demokrati. Indien är världens största demokrati och är en av världens största ekonomier. Det vore naturligt att rösta in de båda i ett utvidgat säkerhetsråd som enligt Folkpartiet bör bestå av fler roterande medlemmar. I regeringens skrivelse nämns dock frågan i fallet Japan bara i förbigående och inte alls när det gäller Indien trots att detta är högst aktuellt på FN:s dagordning. Detta ifrågasätter vi starkt.

Mer om vår politik vad avser länder i Asien som Kina, Taiwan, Hongkong, Singapore, Tibet samt Xinjiang står att finna i kommittémotion 2005/06:U286 Kina. Denna motion utvecklar kompletterande ståndpunkter.

Situationen för demokrati och mänskliga rättigheter

Regeringens skrivelse är omfattande och spänner över flertalet skilda politikområden. Det är dock tydligt att demokrati och mänskliga rättigheter fått stryka på foten till förmån för skrivningar om ekonomi. Långt efter handel, miljö och fattigdomsfrågor kommer ett avsnitt om demokrati och mänskliga rättigheter. Det skvallrar tyvärr en hel del om regeringens prioriteringar. Folkpartiet menar att brott mot demokrati och mänskliga rättigheter alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum. Sverige bör intensifiera sitt arbete med att både försvara och förbättra skyddet för de

mänskliga rättigheterna dels genom de internationella organisationer där Sverige bereds möjlighet att påverka, såsom exempelvis FN, EU, OSSE, Europarådet och Världsbanken, dels genom Sveriges bilaterala samarbete med andra länder.

Folkpartiet anser att stärkandet av yttrandefrihet och pressfrihet är en viktig del av demokratiarbetet. Enligt oss skall stöd till detta utgöra en betydlig del av det svenska demokratibiståndet. Trots att yttrande- och pressfriheten är starkt beskuren på många håll i Asien, inte minst i Kina, saknas i regeringens skrivelse en strategi för hur man skall öka dessa friheter i aktuella fall. Folkpartiet efterlyser sålunda en sådan strategi från regeringens sida för detta.

Mänskliga rättigheter i Kina

Folkrepubliken Kina är världens folkrikaste stat och dessutom världens största diktatur. Den kommunistiska enpartiregimen i Beijing slår fortfarande till med brutal hårdhet mot varje antydan till politiskt missnöje eller protester. Ett hos oss välbekant exempel är de fortsatta övergreppen och den omfattande förföljelsen av falungongrörelsen – också utanför Kinas gränser. Det är ett av många exempel på att regimen inte tolererar något uttryck som den inte har full kontroll över. Likaså utövar regimen i Beijing ytterst sträng kontroll samt förtryck av ursprungsfolken i de båda av Beijing kontrollerade icke-kinesiska provinserna Tibet och Xinjiang.

Antalet personer utsatta för tortyr beräknas uppgå till över fyra tusen personer mellan 2001 och 2003. Regimen har också stärkt sin kontroll över den moderna informationstekniken. Man har stängt ner flera webbsidor med hänvisning till att de innehåller tvivelaktigt material. Folkpartiet är också starkt kritiskt till att företag som Google, Yahoo med flera lanserar sina sökmotorer i Kina med självcensur. På Googles domän i Kina får användaren exempelvis ingen sökträff på frasen mänskliga rättigheter.

Folkpartiet understryker att Kina måste förmås implementera och tillämpa hela det internationella regelverket gällande mänskliga fri- och rättigheter. Det är av största vikt att det internationella samfundet inte nedprioriterar principer om mänskliga rättigheter till förmån för ekonomiska intressen.

År 2008 genomförs sommar-OS i Kina. Folkpartiet protesterade förgäves mot att Kina tilldelades OS med hänvisning till bland annat bristen på mänskliga rättigheter. Det är viktigt att frågorna kring demokrati och MR i Kina inte döljs bakom OS-fasaden. Folkpartiet behandlar denna fråga i motion 2005/06:Kr275 En liberal idrottspolitik.

EU:s förhållande till Kina men därigenom också till det övriga Asien har de senaste åren präglats av Frankrikes, Tysklands och Italiens strävan att häva EU:s vapenembargo mot Kina – infört som en reaktion mot massakern på Himmelska fridens torg i juni 1989. Förutom att ett hävande av vapenembargot skulle sända fel signal till Beijing, då situationen för mänskliga rättigheter ej förbättrats, skulle det innebära att Kina skulle kunna komma i åtnjutande av värdefull och känslig högteknologi för bland annat militärt bruk.

Fel! Okänt namn på

Diskussionen om hävandet av EU:s vapenembargo har skjutits på framtiden. Dock menar vi att EU är oförmöget att se farorna med att europeisk högteknologi skulle kunna komma till militär användning mot inte bara demokratin på Taiwan. Utan påtagliga och stabila steg mot demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och en villkorlös fredlig hantering av Taiwanfrågan vore ett hävande av EU:s vapenembargo mot Kina fullständigt omöjligt.

Yttrande- och pressfrihet

Den 4 maj 2005 förvägrade FN-kontoret, Unog, i Genève ackreditering för taiwanesiska journalister för att bevaka WHA:s möte i Genève. World Health Assembly (WHA) är Världshälsoorganisationens (WHO) högsta beslutande organ. Skälet till förvägran anges vara att Taiwan inte är en nation erkänd av FN.

FN:s kommunikationsgrupp inom FN:s sekretariats informationsavdelning har behandlat frågan om ackrediteringsrutiner år 2004. Vid det mötet fattades inte några beslut om nya ackrediteringsrutiner. Men resultatet av mötet var ändå en promemoria som tillställdes hela FN-familjen och som uppmanade till enhetliga ackrediteringsrutiner. En pragmatisk lösning på ackrediteringsfrågan var enligt sekretariatet knappast möjligt att uppnå så länge som Kina motsatte sig att journalister från Taiwan deltar.

Vi anser att det vore önskvärt med ett tydligt ställningstagande från svensk sida angående journalisters rätt att verka och bevaka FN-möten i enlighet med deklarationen om de mänskliga rättigheterna. Den svenska regeringen måste göra sitt yttersta för att de ska få den möjligheten. Folkpartiets uppfattning är att Sverige måste verka för fri press och för yttrandefrihet inom FN, även när detta kan leda till konflikt.

Indonesien och Östtimor

Relationerna mellan Sverige och Indonesien har i hög grad förbättrats genom den fredliga lösningen i Acehprovinsen. Sverige har välkomnat detta, inte minst mot bakgrund av att Indonesien är det största muslimska landet med demokratiska förtecken. Samtidigt ifrågasätts fortfarande den reella yttrandefriheten för media. Även stor korruption nämns som ett pågående problem för landet.

Östtimor är fortfarande ett av världens fattigaste länder och lider ännu av övergreppen som dels hände under Indonesiens ockupation 1975–1999, dels och inte minst också efter folkomröstningen 1999, som visade på folkets vilja till självständighet. Sverige bör på olika sätt stödja den demokratiska utvecklingen i de båda länderna.

Burma

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Burma är alltför mycket allvarlig. Trots detta avser EU vika sig för önskemål från Asienländerna och bevilja personer ur Burmas politiska ledning visum för deltagandet i det s.k. ASEM (Asia-Europe Meeting) som äger rum i Ungern. EU:s försäkran om att utnyttja mötet till att föra en dialog om demokrati och mänskliga rättigheter i landet väger dock lätt i sammanhanget.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Burma har knappast förbättrats. Det finns sålunda inga bevis för diktaturens vilja till politiska eftergifter eller reformer. Fler än 1 100 personer sitter för närvarande fängslade för sina politiska åsikters skull. Ledaren för partiet National League for Democracy, Aung San Suu Kyi, sitter fortsatt i husarrest som förlängdes så sent som i slutet av november förra året.

Mot bakgrund av detta är det knappast fruktbart eller önskvärt att inleda en dialog med militärdiktaturen i Burma. Aung San Suu Kyi och NLD förespråkar också fortsatt isolering av regimen i Burma.

Att EU:s medlemsländer än en gång sviktar i respekten för mänskliga rättigheter, till förmån för handelspolitiska intressen är oacceptabelt. Att den svenska regeringen stödjer den linjen är rent av skamligt. Folkpartiet menar att regeringen av principiella skäl bör stödja den demokratiska oppositionen och inte legitimera Burmas regim genom att tillåta den att delta på ASEM-möten, så länge regimen allvarligt kränker de mänskliga rättigheterna.

Det bilaterala biståndet

På listan över de 30 länder som Sverige betalar ut mest bistånd till finner vi fortsatt enpartistaterna Vietnam, Laos och Kina, länder som genom sitt agerande uppvisar omfattande tillkortakommanden avseende demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter. Detta är stater som toppar den internationella organisationen Freedom Houses lista över världens värsta diktaturer och har gjort så under lång tid. Inget tyder således på att regimernas förtryck är på väg att mattas av. I början av december 2005 sköt exempelvis kinesisk polis enligt vittnen ihjäl 20 demonstranter och skadade ytterligare 8 personer som protesterade mot planerna på ett kraftverk i Guangdong-provinsen i södra Kina. Vidare har Vietnam två år i rad hamnat i topp på Amnesty Internationals lista över flest antal verkställda dödsdomar i världen. Sammanlagt utbetalade den svenska staten 331 miljoner kronor i bistånd till dessa båda länder under 2004.

Vi har länge krävt att regeringen skall fasa ut det bilaterala biståndet till odemokratiska länder som konsekvent visar ovilja att genomföra politiska reformer. Sverige kan inte fortsätta finansiera odemokratiska regeringars verksamhet. Folkpartiet kräver att den svenska regeringen avvecklar det bilaterala bistånd som ges till stater som Laos, Vietnam och Kina, såvida regeringarna inte visar trovärdig vilja att genomföra demokratiska reformer. Om

Fel! Okänt namn på

bistånd skall bedrivas i diktaturstater bör det enligt vår åsikt kanaliseras via enskilda organisationer.

Vi vill vidare att det bistånd som ges i högre grad skall fokusera på demokrati och mänskliga rättigheter – kort sagt att demokrati skall vara det övergripande målet för det svenska bilaterala biståndet. Det betyder bland annat satsningar för att bygga upp rättsväsendet i demokratiskt svaga länder. Utvärderingar av biståndet har visat att sådana insatser måste prioriteras i till exempel länder som Afghanistan. Där har hittills andra typer av insatser dominerat, till exempel för att stärka infrastrukturen.

Kina och Taiwan

All kinesisk maktpolitik och hot mot Taiwan måste fördömas klart och tydligt eftersom det är i strid med folkrätt och den internationella säkerheten i FN-stadgans mening, oavsett om Taiwan entydigt vunnit internationellt erkännande eller inte. Varje antydning om att Beijing kan komma att använda väpnat våld eller utpressning för att uppnå sina mål om att införliva Taiwan måste avvisas. Medborgarna på Taiwan avgör själva om de vill bli en del av folkrepubliken eller fortsätta leva sitt eget liv. Sverige och EU måste göra detta helt entydigt gentemot den kinesiska statsledningen. Förenta staterna och dess krigsmakt är i praktiken den yttersta garanten för Taiwans oberoende och demokrati.

Sverige, EU och Taiwan

Sverige bör på olika sätt utveckla sina förbindelser med Taiwan. Taiwans representationskontor i Stockholm bör ges diplomatisk skattefrihet. Den svenska representationen i Taipei bör förstärkas politiskt. Representationen visade sig vara ytterst värdefull för att tillvarata de omfattande svenska intressena i Taiwan i samband med den stora jordbävningkatastrofen i september 1999. Sverige bör inom EU medverka till att EU upprättar ett informationskontor i Taipei.

Det är i detta sammanhang upprörande att EU-ländernas regeringar, inklusive den svenska, vägrar att utfärda besöksvisum för taiwanesiska medborgare i ledande ställning, samtidigt som företrädare för världens största diktatur besöker Sverige på löpande band. Varje hänvisning till EU-regler är absurd, då sådana inte kan ha tillkommit och upprätthållits utan Sveriges delaktighet och tillstyrkan. Invånare från demokratiska Taiwan skall inte vägras inresa i Sverige och EU-länderna av hänsyn till EU-ländernas och Sveriges förbindelser med diktaturen i Peking.

De ytterst olyckliga turerna kring hävandet av EU:s vapenembargo mot Kina har visat på såväl riskerna för att Kina skall få tillgång till känslig högteknologi i sina fortsatta militära rustningar liksom på konsekvenserna av detta för EU:s relationer till USA och dess allierade i Asien. Europa och USA

bör därför samordna sin politik gentemot Kina och i dialog utforma en gemensam politik i Kinafrågan. När säkerhetspolitiken får genomslag inom olika politikområden är det viktigt att ha en gemensam värdegrund, baserad på mänskliga rättigheter och demokrati, för att undvika motstridiga intressen.

Ett Kina – Kina, Taiwan och FN

Folkrepubliken Kinas anspråk på att företräda ett och hela Kina i förhållandet till Asiens mest lovande demokrati Taiwan tar sig ständigt ytterst arroganta och aggressiva uttryck. Den militära uppladdningen i havsområdet mellan fastlandet och Taiwan inför presidentvalet i mars 1996 saknade motstycke internationellt liksom hotelserna inför presidentvalet i mars 2000. Omvärldens beslut i samband med att folkrepubliken övertog Taiwans plats i FN:s säkerhetsråd uppfattas av Peking som ett erkännande av att regimen där fått världssamfundets godkännande på att vara den legitima företrädaren för ett och ett enda Kina.

När omvärlden 1971 genom generalförsamlingens resolution 2758 bytte ut Republiken Kina (Taiwan) mot Folkrepubliken Kina som ständig medlem i FN:s säkerhetsråd, var det ett naturligt uttryck för vilka världens stormakter, dessutom kärnvapeninnehavare, faktiskt var och är. Att Taiwan ställdes utanför FN:s medlemskara berodde däremot på att varken Beijing eller Taipei kunde acceptera mer än en företrädare för Kina i FN:s medlemskrets. Detta accepterades av ett realpolitiskt världssamfund.

Frågan om människor av kinesiskt ursprung önskar leva i en eller flera statsbildningar kan bara avgöras av dessa människor i fria och demokratiska former. Även om principen om "ett Kina" lever vidare, kan den aldrig med någon automatik ge regimen i Beijing något slags ensamföreträdarätt. Det saknar den varje demokratisk legitimitet för. Om och när folken i Kina och i Taiwan önskar återförenas kan det endast ske genom att de båda folken i fria och demokratiska former tar ställning för detta. På den punkten måste världssamfundet också vara entydigt.

FN skall bestå av företrädare för världens alla stater. Tyvärr tvingas vi acceptera att alla stater inte är demokratiska och att dess företrädare därför inte alltid har demokratisk legitimitet. Det kan emellertid inte vara acceptabelt att en stabil de facto-statsbildning med demokratiskt styre och legitimitet ställs utanför världssamfundet. Taiwan hör hemma också i FN:s gemenskap.

På grund av Kinas hot om militärt angrepp och omvärldens uppmaning till Taiwan att därför avstå från formell självständighet är fullt FN-medlemskap tills vidare inte möjligt. Inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik bör Sverige verka för att Taiwan ges en plats i FN, under förutsättning att Taiwans folk väljer att förklara sig suveränt, och under tiden verka för att Taiwan omgående ges observatörsplats i FN. Vidare bör Taiwans folk självt ges möjligheten att avgöra sin framtid genom demokratiska val.

Fel! Okänt namn på

Taiwan och WHO

Kina har även stoppat Taiwans försök att få en plats i världshälsoorganet WHO, trots att detta FN-organ inte bara har självständiga stater i sin skara. De senaste årens händelser i Ost- och Sydostasien med sars och fågelinfluensa visar på betydelsen av att alla världens stater ingår i de gemensamma ansträngningarna mot pandemier och ohälsa.

Taiwan skulle dessutom kunna lämna värdefulla både medicinska och ekonomiska bidrag till såväl WHO:s som andra humanitära FN-organs ansträngningar mot fattigdom, svält och sjukdomar. Beijings hårdnackade motstånd mot Taiwans plats i WHO betalas i värsta fall dyrt av sjuka och fattiga människor i tredje världen. Lika oacceptabla är de repressalier som Beijing tvingar olika FN-organ att vidta mot olika inte bara officiella företrädare från Taiwan utan också journalister.

Miljö

Oljan och säkerheten

Sannolikt kommer olje- och energibrist att utgöra ett av framtidens stora hot, hot som också kan få säkerhetspolitiska konsekvenser. Asien importerar 12 miljoner fat per dag från Mellanöstern och 1 miljon fat från Afrika. Det internationella energiorganet IEA beräknar att Asien år 2030 kommer att ha större efterfrågan på olja än USA och Kanada tillsammans och svara för 26 procent av världens efterfrågan på olja. Asien beräknas fram till dess svara för 42 procent av ökningen av världens efterfrågan på energi. När det statsägda kinesiska oljebolaget Cnooc försökte köpa det amerikanska oljebolaget Unocal blev detta en så laddad politisk fråga i amerikanska kongressen att anbudet drogs tillbaka.

Tillgången på olja och energi kan utvecklas till konfliktfråga som också kan påverka den säkerhetspolitiska ordningen. Naturgasfyndigheter på botten av havet mellan Japan och Kina har lett till demonstrationer och nationella markeringar. Miljöproblem måste självklart bemötas, men inte bara som miljöfrågor, utan även beaktas mot bakgrund av konfliktutveckling.

En hållbar utveckling

I miljöpolitiken och i vårt eget miljömedvetande krävs mer solidaritet med människor i fattiga länder. Att skapa framtidsmöjligheter för människor i utvecklingsländerna genom att lyfta in detta perspektiv i olika politiska beslut är och har varit en liberal grundhållning. De tidigt industrialiserade länderna har en tradition av att exploatera utvecklingsländernas resurser i form av människor, råvaror och miljö. Vi måste sträva efter en miljöutveckling som gynnar hela världen. Internationella forskningssatsningar bör uppmuntras.

Fel! Okänt namn på

Sveriges roll i kampen för en bättre miljö i Asien, och många andra delar av världen, bör innefatta ökade satsningar på forskning på områden som kärnteknik, solceller, användning av vätgas som energibärare, samt att ta fram effektivare energigrödor. Vi tror att en framtida hållbar energipolitik bygger på en bred mix av olika energislag.

Fattigdomen tvingar också ofta fram en livsföring som allvarligt tär på naturresurser. Genom miljöbistånd i form av kunskaps- och tekniköverföring samt genom bindande internationella överenskommelser på miljö- och fredsområdet ökar möjligheterna att lösa många stora miljöproblem. Frihandel skapar också möjligheter för utvecklingsländerna att bryta fattigdomen och ökar därmed också möjligheterna att lösa miljöproblemen.

Folkpartiet förordar att Sverige arbetar för en internationell miljödomstol. Detta för att stärka miljöns ställning i internationella sammanhang och för att ha ett forum där brott mot internationella överenskommelser och konventioner på miljöområdet kan behandlas. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Stockholm den 1 februari 2006

Cecilia Wigström (fp)

Birgitta Ohlsson (fp)

Nina Lundström (fp)

Allan Widman (fp)

Cecilia Wikström (fp)

Gabriel Romanus (fp)

Lennart Kollmats (fp)